

ПРОБЛЕМАТИКА РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВІЙНИ

Віта ГАВРИЛЮК

*канд. екон. наук, доцент, асистент кафедри фінансів,
банківської справи, страхування та електронних платіжних систем,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський*

Андрій КОУЦУН

*здобувач 2 - го курсу ОС «Магістр» спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський*

Ключові слова: пенсійне забезпечення, пенсійна система, солідарна система, накопичувальна система, пенсійний фонд.

Ще у липні 2003 року, в Україні був ухвалений Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" [1]. Цей документ поклав початок довгій історії проведення пенсійної реформи в країні, а саме запровадженню обов'язкових накопичувальних пенсійних рахунків.

За ці роки держава робила чимало спроб запровадити накопичувальні пенсії, але усі вони закінчувалися нічим. Востаннє пенсійну реформу обговорювали наприкінці 2021 року, за кілька місяців до початку великої війни.

На початку листопада 2022 року відповідний законопроект з'явився в порядку денному парламенту. Однак, Верховна Рада відклала його розгляд [2].

Втім, пенсійна реформа, одна із найочікуваніших економічних реформ в Україні. Ряд дослідників вважають [3,4], що війна та рекордна інфляція – не найкращий час для інвестицій, без яких неможливо гарантувати ефективність накопичувальних пенсій.

Для того щоб з'ясувати необхідність проведення пенсійної реформи під час дії військового стану доречно розглянути ключові тези "за" і "проти" пенсійної реформи і спробувати зрозуміти, чи є війна приводом, аби вчергове відкласти реформу.

За законодавством України пенсійна система має три рівні [5].

- Перший – солідарний: пенсіонери отримують виплати, які здійснюються з внесків тих, хто працює.

- Другий – накопичувальний: кожен українець має власний накопичувальний пенсійний рахунок, куди в обов'язковому порядку здійснює відрахування з доходів. Накопичені кошти інвестуються та примножуються.

- Третій – добровільний: передбачає відкриття додаткових накопичувальних рахунків у недержавних пенсійних фондах (НПФ), куди за власним бажанням людина може відкладати собі на старість.

Наразі, з трьох задекларованих рівнів пенсійної системи в Україні загальнопоширеним залишається винятково перший (солідарний) рівень. Другий

(накопичувальний) обов'язковий рівень пенсійної системи поки, що залишається тільки проектом. Для введення його в дію необхідно створити відповідні фінансово-економічні умови. Отже, основне навантаження припадає на солідарний рівень пенсійної системи, а саме на Пенсійний фонд України [6].

Голова Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. Галина Третякова розповіла, чому питання впровадження накопичувального пенсійного забезпечення в Україні є критичним для добробуту наступних поколінь українських пенсіонерів, а також економічно-активного населення, яке роками фінансує солідарну пенсійну систему країни [7].

Питання введення другого рівня пенсійного забезпечення вкрай складне. Народним депутатам попередніх скликань не вдалося доповнити солідарну пенсійну систему накопичувальним рівнем. Хоча спроб впровадити накопичувальну систему було достатньо.

Так, аналізуючи сучасний стан пенсійної системи можна дійти до не дуже оптимістичних висновків, щодо функціонування по суті тільки солідарної системи в Україні.

Слід констатувати, що ситуація в країні за період повномасштабного вторгнення кардинально змінилася: від стану державних фінансів, який дозволяє уряду витратити лише на оборону, до демографічної ситуації. Наразі майже кожен третій українець в Україні є пенсіонером.

Крім того, в останньому звіті Міжнародної організації праці від 2023 року констатується надзвичайно низький рівень зайнятості в Україні. Загальновідомо, що пенсію нинішнім пенсіонерам в солідарній системі фінансує саме економічно активне населення, сплачуючи необхідний для цього ЄСВ.

Ситуація ускладнюється катастрофічним падінням народжуваності в Україні. За даними Фонду ООН у галузі народонаселення, загальний коефіцієнт народжуваності в Україні у 2023 році найменший за останні роки і складає 1.3. Отже, при такій конфігурації даних солідарна система буде не в стані утримувати наших людей у поважному віці на належному рівні [7].

Слід зазначити, що процес впровадження накопичувальної системи є складним, багатопроектним та поступовим. Тому, у разі прийняття відповідного законопроекту доцільно впродовж короткого терміну створити нормативно-правову базу регулювання цього процесу та інфраструктуру для здійснення пенсійних накопичень.

Принаймні пенсійна реформа покликана знизити навантаження на бюджет у довгостроковій перспективі, вона є дороговартісною, особливо на перших етапах реалізації. Річ у тім, що концепція пенсійної реформи не передбачає збільшення відрахувань роботодавцями та працівниками. На накопичувальні рахунки спрямовуватимуть частину ЄСВ, що означає зменшення надходжень солідарного Пенсійного фонду та збільшення видатків бюджету на його покриття.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>

2. У Раді розглядають законопроект про накопичувальну пенсійну систему. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/11/2/693372/>
3. Рудик В.К. Особливості розвитку системи пенсійного страхування на сучасному етапі проведення пенсійної реформи. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197263619.pdf>
4. Havryliuk, V., Rudyk, V., Melnyk, L., Kondratska, N., Burdeniuk, S. Optimization Model of Structural Allocation of Financial Resources in the Pension System of Ukraine Review of Economics and Finance this link is disabled, 2022, 20(1), pp. 216–228 <https://refpress.org/ref-vol20-a26/>
5. Закон України «Про пенсійне забезпечення» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T178800?an=2>
6. Гаврилюк, В. (2023). ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ. *Економіка та суспільство*, (51). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-28>
7. Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. Впровадження накопичувального пенсійного забезпечення в Україні сприятиме консолідації української нації у відбудові держави після Перемоги над ворогом. URL: https://komspip.rada.gov.ua/news/main_news/75913.html

АНАЛІЗ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ

Юлія ГАЙБУРА

*кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна*

Ключові слова: дохід, прибуток, чистий прибуток, підприємство

Метою будь-якого підприємства незалежно від галузі діяльності, форми власності та інших факторів в умовах ринкової економіки є отримання доходу. Дохід є найважливішим основним показником роботи підприємства, що відображає результати його діяльності.

Від отримання доходів залежить можливість функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та фінансовий стан. Розмір отриманих доходів визначає ефективність діяльності підприємства та створює основу для його самофінансування за умови достатності для покриття витрат, виконання зобов'язань та утворення чистого прибутку.

Ознайомившись із працями вчених-економістів щодо визначення поняття «дохід», зауважимо, що єдине, загально прийняте тлумачення цього терміну відсутнє, і на нині категорія доходу залишається однією з найбільш дискусійних [4, с. 102].